

Andante

EKİM 2011 | Yıl 9 Sayı 62 | Fiyatı 7 TL

Türkiye'nin Klasik Müzik Dergisi | www.andante.com.tr

YENİLE
İÇERİĞİ
TASARIMI
9 YAŞINDA!

**Sultan Reşad'ın
senfoni orkestrasından Münih'te
Beethoven ve Wagner konserleri
Dr. Emre Aracı Münih'te araştırdı**

**İdil Biret
Andante'ye yazdı**

**SEZON
ACILIYOR**

ISSN 1303-7749

WWW.ANDANTE.COM.TR YEPYENİ TASARIMI VE İÇERİĞİYLE YAYINDA!

Güray Başol

guray.basol@andante.com.tr

LISZT | LES PRÉLUDES PRELÜDLER

Franz Liszt “senfonik şiir” başlığını ilk olarak 1854 yılında kullandı ve bu “programlı müzik” formu, birçok besteciye ilham kaynağı oldu. Şiir ile müziği bir arada kullanmak amacıyla yola çıkan besteci, programlı müziği, “tanımlayıcı” olarak değil, daha çok “anlatıcı” bir müzik formu olarak sundu. Liszt, senfonik şiire olan ilgisini, Beethoven’ın *Egmont Uvertürü* hakkındaki “Büyük müzisyen, büyük şair Goethe’nin eseri üzerine çalışarak bizlere kendisinin de izlediği yeni bir yol açtı” açıklamasıyla göstermiştir. Bir sanatçının hayatından kesitleri anlatan Berlioz’un *Fantastik Senfoni*’si de Liszt için esinleneceği programlı müzik örneklerinden biri olmuştur. Fakat “programlı müzik” adı altında bestelenen bu yapıtlarda Liszt yeterince şiirsellik bulamadığını belirtmekten de geri kalmaz. Müziğin mesaj vermesinin yanında, bir “dil” olması gerektiğini savunur. Dört bölümlük senfoni bestelemek yerine Mendelssohn’un *Hebrides*, *Mélusine* gibi tek bölümlük, homojen ve kesintisiz uvertürleri tercih eder ve senfoni yapısı ile sonat formu arasında bir form geliştirir. Böylelikle, ortaya çıkan bu yeni formda arzu ettiği tematik esnekliği de kullanabilecektir. 1848-1858 yılları arasında Weimar’da bestelenen 13 senfonik şiir arasında yer alan *Les Préludes*, Liszt’in bu türde bestelediği en popüler eserlerden biridir.

Les Préludes, ilk olarak, Joseph Autran’ın *Quatre Eléments* isimli yapıtından yola çıkılarak, erkekler korusu için planlandı. Ancak Liszt, bu eser basılmayınca, temaları daha sonra yazacağı senfonik şiiri *Les Préludes* için kullanma yolunu seçti. Konusunu ise, Lamartine’in *Les Nouvelles Méditations Poétique* isimli yapıtından esinlendi. *Les Préludes*, programlı müziğin ilk örneklerinden biri sayılır ve kullanılan temaların eser içerisinde farklı karakterle tekrar karşımıza çıkması ile Wagner’in operalarında ki estetik anlayışına yaklaşıp. Temaların ritimleri ve kimliklerinin değiştirilmesi, karakter değişimlerinde önemli bir rol oynamıştır.

Eserin yapısı ve temaları

Eserde sonat formu kullanılmıştır. Besteci A-B-A yapısından oluşan sonat formuna *scherzo* da ekleyerek şiirdeki kita dizilişine sadık kalmaya çalışmıştır. Eserin ana fikri, çeşitli dış etkenlerle birlikte hayatımızın bir bütün oluşu olgusuna dayanır.

Giriş bölümündeki motif olan cenaze tınları, eseri, baştan sona çeşitli değişimlerle takip eder. Bu, ölümün farkında olmak bile onun yanibaşımızda olduğunun hatırlatılmasıdır.

Eserin giriş kısmında yer alan bu gizemli motif, büyük bir *kreşendo* ile hayatımızda yaşadığımız mutlu anları anımsatan A bölümüne bağlanır. 35. ölçüde karşımıza çıkan *Zafer* teması ise, cenaze tınları olarak sunulan melodinin ritmik değişikliğe uğramış halidir. A bölümündeki bu tema, yaylı ve üflemeli çalgılar eşliğinde sunulur. Bu temayı karakter olarak daha sakin diğer

tema olan *Aşk* teması 70. ölçüde korno ile takip eder.

Üçlemelerden oluşan *Aşk* teması, yapıtın B bölümüne yani uzun ve dehşetli bölümün anlatıldığı gelişme bölümüne bağlanır. Gelişme bölümü, fırtına öncesi sessizliğin tasviri ile başlar. Yine cenaze tınlarının motifinin kullanıldığı tema, tehlike çanlarını işaret eder. *Zafer* temasının neşeli ve kuvvetli karakterlerini oluşturan motif, bu sefer kuvvetli ve ümitsiz bir karaktere bürünür ve bakır üflemeliler tarafından sunulur. Bu birbiriyle çelişen karakterdeki motiflerin varlığı, hayatımızda mutlu anlar yaşadığımız gibi zor anlar da yaşadığımızı, hayatın da bu tarz zıtlıklardan oluştuğuna örnek verir niteliktedir.

Fırtına ve felaketin anlatımı tüm orkestranın katılımıyla çaldıktan sonra obua *Zafer* temasını bu sefer farklı bir karakterle, sakin bir şekilde bizlere duyurur. A bölümünü beklerken eserin *scherzo* bölümü ortaya çıkar. Bu *Allegro pastorale* bölümü korno, klarinet ve obuanın birbirleri arasındaki söyleşiye tanıklık eder ve söyleşi, yaylıların armonik desteğiyle sağlanır.

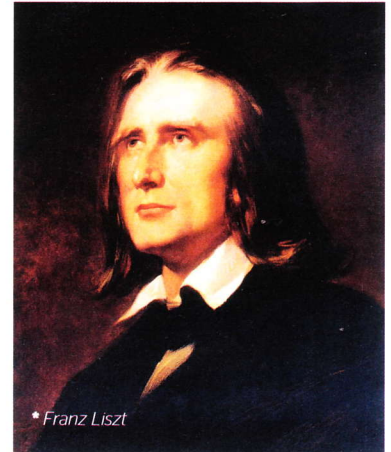

Allegro pastorale bölümünü daha önce obua çağrışımıyla beklediğimiz A bölümü takip eder. Bu sefer *Zafer* teması trompet ve kornoda yaylıların çaldığı gamlar eşliğinde çalınır. Hemen ardından gelen *Aşk* teması ise bu sefer bateri ve vurmali çalgıların da eklenmesiyle marş havasında yani *Zafer* teması karakterinde karşımıza çıkar. Temalardaki bu karakter değişikliklerine rağmen temel yapıları aynıdır: Cenaze tınları. Bu marş karakteri, eserin bitişine kadar devam eder. Yapıtın zafer ile sonlanması, yaşam sevincinin cenaze tınlarına karşı zafer kazanmasını simgeler.

Sonuç

Liszt, müziğin sadece şiirsel değil, aynı zamanda anlamlı ve mesaj iletebilen bir dil olması gerektiğini belirtir. Bu bağlamda senfonik şiirinde belirli karakterler koyarak bir nevi tiyatro eseri sunmuştur. Temadaki karakterlerin tam olarak ortaya çıkması için, müzik dilini doğru ve kesin olarak kullanılması gerektiğini savunur. Eserdeki, motiflere karakter verme fikri ise *leitmotiv*’e esin kaynağı olmuştur.

Bu senfonik eserde besteci, hayatımızda iyi ve kötü anlardan örnekler sunar. Çünkü hayatımız iyi ve kötü birçok olaydan oluşur ve bu nedenle eserin ismi çoğuldur: *Les Préludes* yani *Prelüdlar*. A

* Franz Liszt